

JOAN BRUDIEU, NOTES A LA SEVA BIOGRAFIA I A L'EDICIÓ DELS MADRIGALS (1585)

JOSEP MARIA GREGORI I CIFRÉ

INTRODUCCIÓ

El cantor d'origen llemosí Joan Brudieu va arribar a la Seu d'Urgell provinent de la diòcesi de Llemotges (França)¹ durant les festes de Nadal del 1538. La seva vinguda cal emmarcar-la dins del fenomen dels intermitents fluxos migratoris d'habitants francesos vers les zones del nord i del centre del Principat al llarg dels segles XV i XVI.²

El 27 de desembre d'aquell mateix any, el capítol urgellès va disposar que el seu procurador pagués al «mestre Jean Brudieu, cantor francès, per ajuda de costes caritatives, per ell ab quatre cantors venien ab ell».³ És interessant remarcar que Brudieu no es va presentar sol a la Seu, sinó que ho va fer al capdavant d'un petit *ensemble* de quatre cantors, la identitat dels quals, tot i ser-nos desconeguda,

1. Mossèn Pere PUJOL I TUBAU, «Noves dades per a la biografia de Brudieu», *Valls d'Andorra*, 1984, p. 353-357; reedició de l'apèndix editat per l'autor a Higiní ANGLÈS i Felip PEDRELL, *Els madrigals i la missa de difunts d'en Brudieu*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1921, p. 153-156.

2. La recepció d'artesans i d'artistes gascons es féu especialment palesa a les comarques catalanes que envolten la vessant sud dels Pirineus. Hom destaca la presència de músics procedents del Rosselló i del Llenguadoc al Gironès i a Osona, des de la segona meitat del segle XV. D'altra banda, la via musical entre Girona i Perpinyà va restar sempre oberta, com ho palesa la presència a la seu de Girona de l'orguener Guillem Pagana el 1473, l'organista Joan Brescó el 1474, i el mestre de cant Llorenç Quisquer, entre el 1532 i el 1537; i a l'inrevés, músics de relleu, com Joan Marcó —organista de la catedral de Girona el 1474—, o Gabriel Terrassa —organista de la Capella Reial de Joan II i de la seu de Barcelona, entre el 1470 i el 1514—, també havien estat vinculats amb centres musicals de la Catalunya del Nord: el primer exerci d'organista a Perpinyà, mentre el segon restà al servei de Renat d'Anjou. Vegeu Francesc CIVIL, «El órgano y los organistas de la catedral de Gerona durante los siglos XIV-XVI», *Anuario Musical*, X (1954), i Josep Maria GREGORI, *La música del Renaixement a la catedral de Barcelona, 1450-1580*, Bellaterra, Microfitxes ETD, 1987.

3. Vegeu Higiní ANGLÈS i Felip PEDRELL, *Els madrigals...*, p. 13.

seria probablement la mateixa de Brudieu. En aquest cas, ens sembla que no és inversemblant pensar que el repertori litúrgic i religiós que interpretarien durant les festes de Nadal del 1538 a la Seu, seria el propi dels seus centres d'origen.

LES ABSENCIES

Al llarg dels cinquanta-tres anys que Brudieu restà vinculat al magisteri de cant de la Seu, es va allunyar de la capital de l'Urgell quatre vegades.

La primera, entre l'abril del 1543 i l'agost del 1545, amb motiu d'alguna tibantor, que desconeixem, amb un sector dels capitulars, i qui sap si en relació amb el seu estat civil. De fet, poc després del seu retorn, el març de 1546, era clergue tonsurat, i durant les festes de Nadal d'aquell mateix any va celebrar la primera missa; per això, pensem que el motiu de la seva primera absència pot estar relacionat amb la seva ordenació sacerdotal. És molt probable que, en aquest cas, anés al seu antic bisbat de Llemotges.

La segona absència de Brudieu de la Seu va tenir lloc entre els mesos de març i juny del 1550. El compositor, després de dictar testament el 3 de març, es desplaçà al seu país natal. En retornar a la Seu, el capítol li donà 30 lliures «per pagar los istruments al boixs per a sonar que el a portat de Fransa».⁴ Probablement es tractaria de xeremies, escrites sota la grafia catalanitzada del terme francès, *hautbois*, per «al boixs».

El 15 de febrer del 1577, Brudieu va demanar el permís del capítol per «anarse'n a servir y morir en lo servei de Déu a la casa del sant Crucifici de Balaguer, la qual no se li és poguda denegar».⁵ El seu desig d'apartar-se del món després de trenta anys de sacerdoci pot ser llegit com un signe del capteniment espiritual i de la profunda vida interior de Brudieu, que el mateix compositor deixà entreveure en la selecció que féu dels textos d'Ausiàs Marc en els seus madrigals religiosos.

Hom ignora els motius que el van menar a abandonar el seu recés de Balaguer. De fet, entre els mesos de març i setembre del 1578 la seva signatura apareix en els albarans que l'acreditaven com a mestre de cant de Santa Maria del Mar de Barcelona. Durant prop de mig any Brudieu visqué l'ambient ciutadà i musical de Barcelona des del magisteri de la catedral del Mar. Fou probablement llavors quan s'afiançà la seva relació amb el cèlebre organista de la seu de Barcelona, el vigatà Pere Alberch i Ferrament, conegut amb l'àlies de *Vila*.⁶ Pere Alberch havia

4. Vegeu Mossèn Pere PUJOL I TUBAU, «Noves dades...», p. 156.

5. Vegeu Higiní ANGLÈS i Felip PEDRELL, *Els madrigals...*, p. 32. La imatge del Sant Crist de Balaguer era venerada, en aquells anys, per les guaricions miraculoses al monestir de clarisses de Santa Maria d'Almatà.

6. Sobre la nissaga dels organistes vigatans coneguts amb l'àlies de *Vila*, vegeu els meu treball: «La nissaga dels organistes *Vila* i les famílies Vila, Alberch, Ferran i Ferrament de la ciutat de Vic al segle XVI», *Recerca Musicològica*, VI-VII (1986-1987), p. 49-76.

tret a la llum, el 1560, una col·lecció de madrigals espirituals que de ben segur van esperonar Brudieu en la composició dels seus.

Entre els mesos d'abril i maig d'aquell any, havia manifestat des de Barcelona que no es trobava «ab sanitat en la marina», probablement a causa de la humitat de la costa, i que desitjava de poder retornar a la Seu, cosa que féu aquell setembre.

La darrera absència de Brudieu de la Seu va tenir lloc a partir del mes de febrer del 1585: es dirigí de nou a Barcelona per ultimar la impressió dels seus madrigals, amb la intenció d'oferir-los al duc de Savoia «por entender quan inclinado esta V[uestra] A[lteza] a semejantes exercitios», segons resa la dedicatòria.

Durant la llarga i darrera estada de Brudieu a la Ciutat Comtal degué de relacionar-se amb els músics que regien els principals magisteris de la ciutat, els organistes i mestres de capella de la catedral —Pere Alberch havia traspassat feia tres anys i el seu lloc l'ocupava el seu jove nebot Lluís Ferran i Ferrament, àlies *Vila*—, Santa Maria del Mar i Santa Maria del Pi —amb el repertori polifònic que sabem que s'hi interpretava: Navarro, Morales, Guerrero, Victòria, Palestrina, Lassus, entre d'altres—,⁷ així com amb els músics que van contractar els diputats de la Generalitat i els consellers de la Ciutat per celebrar, amb processons, justes, festes i danses, l'estada a Barcelona del duc de Savoia i de Felip II.

ELS DARRERS ANYS I LES ZONES D'INFLUÈNCIA

Des del principi del segle XVI trobem testimonis de la relació musical entre les catedrals de la Seu i de Barcelona, a través dels mestres de cant Joan Gallart i Antoni Salvat.⁸ Durant els anys centrals de l'estada de Brudieu a la Seu, els capitulars acostumaven a sol·licitar el consell musical de l'organista de la catedral de Barcelona, Pere Alberch;⁹ sovint, els impel·lia a fer-ho la necessitat de trobar un bon organista, o la urgència d'adobar l'orgue, tal com ho feien també altres catedrals.¹⁰

En el primer cas, a través de la lectura de l'intercanvi epistolar entre les seus d'Urgell i Barcelona —i que mossèn Anglès va incorporar entre les notes a peu de

7. Aquests autors són presents en l'inventari dels llibres de l'Escola de Cant de la seu de Barcelona del 1613. Vegeu Higini ANGLÈS, *Johannis Pujol. Opera omnia*, vol. I, Barcelona, Biblioteca de Catalunya, 1926, p. VIII.

8. Vegeu Josep Maria GREGORI, «Els mestres de cant de la seu de Barcelona en el Renaixement», *Recerca Musicològica*, IV (1984), p. 19-79.

9. Aquesta relació, a banda de les qüestions musicals, es veié afavorida per l'arribada al bisbat de la Seu del nou bisbe Rafael Ubach, antic vicari general del bisbe de Barcelona, el vigatà Jaume Casador. Vegeu Joan BADA, *Situació religiosa de Barcelona en el segle XVI*, Barcelona, Balmes i Facultat de Teologia de Barcelona, 1970, p. 103 i s.

10. Vegeu Josep Maria GREGORI, «Pere Alberch artífex de la relació musical entre les seus de Girona i Barcelona en el Renaixement tardà», *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XXVIII (1985-1986), p. 281-298.

pàgina del seu estudi biogràfic sobre Brudieu—,¹¹ es fa palesa la presència de tres organistes deixebles d'Alberch, recomanats per ell mateix per a ocupar el magisteri de la Seu.

El primer d'ells fou Mateu de Torres, el qual va ser recomanat per Alberch en resposta a una carta del capítol urgellenc, del 30 de gener del 1567, on li demanaven «si tindrà a mà algun bon músic de tecla per regir lo orgue de aquesta nostra iglésia catedral, que fos tal que exint de la mà de vostra magnificència se pot esperar nos ne donàs avís».¹² Mateu de Torres hi exercí d'organista fins al 1572, en què guanyà la plaça de la catedral de Tarragona,¹³ tot i que va retornar a la Seu en qualitat de mestre de cant durant la segona absència de Brudieu.

Miquel Martí, organista valencià deixeble d'Alberch, succeí Mateu de Torres entre el 1574 i el 1576. El maig del 1577, el capítol escriví de nou a Barcelona per demanar a Pere Alberch «sia servit procurar-nos un organista, car mossèn Miquel lo ciego nos ha deixats».¹⁴ L'organista recomanat en aquella ocasió fou Pau Navarro.

Pocs mesos després de l'entrada de Navarro, el capítol s'adreçà novament a Alberch per manifestar-li com «pus V. M. ha endressats de persona hàbil per sonar lo orgue, del qual tots estam contents, tenim proposat fer orgue nou».¹⁵ Pere Alberch els va proporcionar, a través de l'ardiaca Agulló, una còpia dels capítols que havien servit per a la construcció dels orgues de la catedral de Barcelona del 1538¹⁶ i de Santa Maria del Mar del 1576, atès que la intenció del capítol urgellès era la de vestir el seu instrument «ab tants canons y ab tantes mixtures y tota la música que vuy té lo orgue de Barcelona».¹⁷

A partir del traspàs de Pere Alberch —esdevingut el 16 de novembre de 1582—¹⁸ observem que els contactes musicals de la Seu es decantaren vers Tarragona. La relació musical amb la catedral de Tarragona il·lustra l'alternança en els seus càrrecs dels organistes Pere Figueres i Mateu Torres, i dels mestres de cant Pere Peruga, Rafael Coloma i Pere Riquet.

11. Vegeu Higini ANGLÈS i Felip PEDRELL, *Els madrigals...*, p. 35-39.

12. Vegeu Higini ANGLÈS i Felip PEDRELL, *Els madrigals...*, p. 35-39.

13. Vegeu Higini ANGLÈS i Felip PEDRELL, *Els madrigals...*, p. 38: «[...] on havia vençut *los mejores musicos de Catalunya*, que eren, segons ell, el de Lleyda, el de Tortosa, el de Vich y *un ciego que lo estima tanto el canónigo Vila com a los demás*». Tot i que desconexem la identitat de l'organista de Tortosa, sabem que el de Lleida era Francesc Balaguer i el de Vic Pere Coll, deixeble d'Alberch; pel que fa a l'organista cec, pensem, com mossèn Anglès, que es tractava del valencià Miquel Martí.

14. Vegeu Higini ANGLÈS i Felip PEDRELL, *Els madrigals...*

15. Vegeu Higini ANGLÈS i Felip PEDRELL, *Els madrigals...*

16. Vegeu Josep Maria GREGORI, *La música del Renaixement a la catedral de Barcelona, 1450-1580*, Bellaterra, UAB, 1986 (tesi doctoral), i *Història de l'orgue i dels organistes de la catedral de Barcelona durant el Renaixement, 1459-1582*, premi Emili Pujol de l'Institut d'Estudis Il·lerdencs, Lleida, 1991.

17. Així ho expressen en la carta d'agraïment adreçada a Pere Alberch el 28 de desembre del 1578. Vegeu Josep Maria GREGORI, *La música del Renaixement...*, i *Història de l'orgue...*

18. El text d'aquesta comunicació va ser llegit el 16 de novembre del 2002 al monestir de Sant Miquel de Cuixà, en el marc de les III Jornades de Musicologia, Recerca i Interpretació «La Catalunya Nord i el Nord de Catalunya», organitzades per la Societat Catalana de Musicologia.

Amb la jubilació de Brudieu el 1586, el capítol li concedí un ajudant per conduir la capella en la persona de Rafael Coloma; amb tot, el candidat dels capitulars per a substituir Brudieu havia estat en primer terme Pere Peruga, mestre de Santa Maria del Mar (1578-1581), que havia succeït Brudieu en aquell temple i de qui devien tenir bones referències.

La presència de Coloma a la Seu va fer que s'incrementés la via de l'intercanvi musical amb Tarragona, ja que segurament a través d'ell es van desplaçar vers la seu metropolitana el cantor contra baix, ministrer de corneta i baixó Agustí Serra —present a la Seu el 1582—, i el portuguès Alexandre d'Almeida, cantor contra baix, que cantà a la Seu sota el magisteri de Coloma entre el 1591 i el 1597, el qual feia de succentor a Tarragona el 1598.

A PROPÒSIT DE L'EDICIÓ

Segons relata mossèn Anglès, Joan Brudieu es trobava a Barcelona el 5 de febrer del 1585 per preparar l'edició del seu llibre de madrigals amb l'impressor Hubert Gotard; en aquesta data escriví al capítol perquè l'ajudés a costejar aquesta edició, i aquest, a través del seu procurador a la Ciutat Comtal, atorgà de prestar-li «graciosament [...] cent ducats [...] per imprimir en Barcelona certes obres de música».¹⁹

El llibre havia de veure la llum abans de la segona vinguda, o en el decurs dels dos mesos, en què el duc de Savoia Carles Emmanuel residí a Barcelona, és a dir, entre el 10 d'abril i el 13 de juny de 1585.

La troballa d'un document notarial signat a Barcelona per Joan Brudieu l'11 d'abril d'aquell any, ens permet complementar les dades que mossèn Anglès aportà el 1921. En l'esmentat document, Joan Brudieu es compromet, davant de Simplicia Gori —monjo del convent de Sant Agustí de Barcelona—, a satisfer el deute de 40 lliures i 10 sous al botiguer Pau Campana, «botiguerio telarum cum Barcinone», el dia 24 de juny de 1585, «pro pretio papiri per me ab eo empto habito et recepto», és a dir, pel preu del paper que ha rebut d'ell per imprimir el llibre de madrigals.²⁰

Brudieu féu la promesa de pagar aquests diners a Pau Campana en el termini fixat en l'escriptura pública, sense cap dilació i, en el cas que es produís, oferiria una compensació de 15 sous extres per les gestions que hagués de fer Simplicia Gori, el qual anticiparia els diners a Pau Campana, en el cas de no haver-los rebut per Sant Joan. Brudieu es comprometé a no presentar cap querella i a no oposar-se a les possibles denúncies que presentés Pau Campana, per la qual cosa s'autoimpòsà una multa de 20 sous si algú contradigués el pacte en favor seu; així mateix, es comprometé a renunciar als drets de la seva condició eclesiàstica, obligant-hi els seus béns, fins i tot el seu propi benefici eclesiàstic —amb els privilegis correspo-

19. Vegeu Higini ANGLÈS i Felip PEDRELL, *Els madrigals...*, p. 50.

20. Vegeu l'«Apèndix documental».

nents de persona forana—, els quals sotmetria, amb la seva persona, a la diòcesi de Barcelona, o a les instàncies que l'altra part considerés més oportunes.

El botiguer Pau Campana, però, veié improbable que els oficials de la cúria eclesiàstica arribessin, per causes diverses, a complir aquest requeriment, per la qual cosa Brudieu hagué d'inscriure el pacte a la cúria de Barcelona i de comprometre's a no repel·lir els procediments legals, si es donés el cas, fins que no hagués satisfet el deute econòmic.

Els testimonis de la signatura d'aquest document notarial són «Cristophorus Malla, bonarum artium professor, oriundus presentis civitatis Barcinone, et Gabriel Roig, scriptor Barcinone». És probable que hom pugui identificar aquest *Cristophorus Malla, bonarum artium professor* amb l'organista Cristòfol Malla que exercí el magisteri de la seu entre el 1588 i el 1622, durant els darrers anys del mestratge de Brudieu. En el cas que hagués estat així, Cristòfol Malla hauria estat un dels darrers deixebles de Pere Alberch a la catedral de Barcelona; d'altra banda, la seva presència en la signatura d'aquest document notarial posaria en evidència que la seva relació amb Brudieu seria anterior al 1585.

Pel que sembla, doncs, els 100 ducats de l'ajuda *graciosa* del capítol de la seu cobrien solament el cost de la impressió dels madrigals però no el preu del paper. Per això cal tenir present que el sou del magisteri de la capella, deixant de banda les distribucions corals, era de 100 lliures anuals, per això, de les 50 lliures que esperava cobrar per Sant Joan —corresponents al sou de mitja anyada—, Brudieu comptava bestreure les 40 lliures i 10 sous que s'havia compromès a pagar al botiguer Pau Campana, en aquella mateixa data.

Per això, per tal de fer front al cost total de l'edició, tot i la subvenció del capítol per a la impressió dels madrigals, Brudieu confiava en l'empara del mecenatge del duc de Savoia, Carles Emmanuel:²¹ «[...] pues tengo cierta confianza que con el mismo rostro alegre y benigno que ha recogido V. A. a todos los estudiosos me recogerá a mi aunque el más mínimo d'ellos pero muy humilde y devotísimo servidor de V. A. [...] De Vuestra Alteza —çriado y capellán. Ioan Brudieu».²²

En el mateix prefaci Brudieu es presenta com un músic allunyat de les urbs, és a dir, dels centres d'influència, per la qual cosa ell mateix afirma: «ya se que muchos diran de donde le viene al montañés tanta música?» I per defensar-se de qualsevol perjudici de rusticitat, al·ludeix a algunes al·legories mitològiques on la muntanya esdevé un símbol que garanteix la presència d'una inspiració elevada: «[...] aunque todas las Artes han abaxado del Cielo, por ser dones de Dios, pero a la Música parece que con particular privilegio la han albergado en sus propios senos los cielos segun opi-

21. El duc de Savoia, Carles Emmanuel, s'hostatjà a Barcelona del 18 de febrer al 2 de març de 1585, abans d'emprendre el camí de Saragossa per esposar la segona filla de Felip II, i també del 7 de maig al 13 de juny d'aquell mateix any —acompanyat de la Capella Reial de Felip II—, abans de fer-se a la mar vers Itàlia.

22. Higiní ANGLÈS i Felip PEDRELL, *Els madrigals...*, p. 69. Sobre el tema del mecenatge vegeu el nostre treball «Música i mecenatge a la Corona d'Aragó a l'època del Renaixement», *Actes del I, II i III Col·loqui sobre Art i Cultura a l'època del Renaixement a la Corona d'Aragó*, Tortosa, Ajuntament de Tortosa, Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre, 2000, p. 261-266.

nion de los Pythagóricos, a quien siguió tambien M. Tullio, y si esto es assi, parece que nos cae mas serca la origen de la Musica a los que estamos retirados en el Monte.»²³ El pròleg esdevé, doncs, una clara invitació a la noble imitació del mecenatge que, a imatge del que fan les muses, fan a la terra els reis, els prínceps i els nobles.

ELS MADRIGALS

Sota l'epígraf de «Madrigals» —la segona edició que es va fer a Catalunya d'obres d'aquest gènere—,²⁴ Brudieu va publicar una col·lecció de setze obres, les quals, atenent a la numeració original i d'acord amb l'anàlisi formal que en va fer Miquel Querol,²⁵ comprenen:

a) Una versió polifònica dels populars goigs de la Mare de Déu del Roser, presentats sota la forma d'un madrigal amb nou parts, en les quals el tema tradicional es converteix en el *cantus firmus*.

b) Quatre villancets castellans, que corresponen als números IV, X, XI i XII.

c) L'ensalada *Las cañas*, que Miquel Querol definí com un «madrigal descriptiu». Aquesta obra que palesa el coneixement que tenia Brudieu de l'ensalada catalanovalenciana, tant per l'ús que fa de procediments onomatopèics i formals que apareixen a les ensalades de Mateu Fletxa *el Vell*, com per les cites temàtiques del que devien ser motius tradicionals de l'època, alguns dels quals trobem també a les ensalades de Pere Alberch —com la cançó d'*El mal villano*—, que òbviament coneixia.

d) Un grup de deu madrigals amb diverses parts, sis dels quals són en castellà —els números II, III, VI, VII, VIII i IX— i quatre en català: els compresos entre els números XIII a XVI, dos són escrits sobre textos del poeta valencià Ausiàs Marc.²⁶

Malgrat la numeració de l'edició de Felip Pedrell i Higiní Anglès, el nombre de madrigals són vuit —sense comptar els goigs, els quatre villancets i l'ensalada—, si hom té present que els números VII i IX corresponen a una variació temàtica «en proporció» —tal com assenyalà la taula original— dels seus respectius VI i VIII.²⁷

23. Vegeu la nota 22.

24. La primera obra polifònica publicada a Barcelona va sortir de la impremta de Jaume Cortey els anys 1560 i 1561: *Odarum (quas vulgo madrigales apellamus)* de Pere Alberch, l'organista de la catedral. Joan Brudieu va editar a Barcelona el 1585 *De los madrigales del muy reverendo Joan Brudieu*, a casa de l'impressor Hubert Gotard, un any després que aquest tragués a la llum el *Motectorum* (1584) de Nicasi Çorita, mestre de capella de la catedral de Tarragona.

25. Vegeu Miquel QUEROL, «Els Madrigals de Joan Brudieu», *Miscel·lània Aramon i Serra*, vol. II, Barcelona, Curial, 1980, p. 467-472, i «La forma musical en el libro de madrigales de Joan Brudieu (c. 1520-1591)», *Música Antigua*, I (1986).

26. Vegeu-ne l'edició moderna a Tomeu QUETGLES PONS, *Madrigals Los Goigs de Nostra Dona i Madrigals XIII, XIV, XV i XVI de Joan Brudieu Mestre de capella de la Seu d'Urgell per a cor mixt*, Barcelona, Dinsic, 2001.

27. Ja ho vam expressar així al *Diccionario de la música española e hispanoamericana*, Madrid, SGAE, 1999.

L'obra madrigalesca de Brudieu, com la d'Alberch, palesa el nivell de recepció dels compositors catalans envers el gènere de moda que es conreava a Itàlia a partir del primer terç del segle XVI.²⁸ L'estilització del contrapunt, mitjançant la imitació i la incipient incorporació escrita de l'ornamentació, la dissolució del discurs homofònic, l'alternança entre consonància i dissonància, diatonisme i cromatisme, la recerca de dinàmiques de contrast intern, al servei, sempre, de l'adequació expressiva de la música a la paraula, no fan més que constatar la modernitat de la seva obra madrigalesca. De fet, Brudieu, juntament amb Alberch, esdevenen els testimonis d'una estilística manierista que desaparegué amb ells; les generacions que els van seguir van créixer sota l'impuls estètic del primer Barroc, el qual els va menar a readoptar el romanç i el villancet com a vehicles formals de la seva obra religiosa i profana.²⁹

La marcada espiritualitat dels madrigals catalans de Joan Brudieu fa que, tal com s'esdevé amb l'*Odarum spiritualium* de Pere Alberch, hom els relacioni amb el corrent del madrigal espiritual que va iniciar Cipriano de Rore amb l'edició del tercer llibre de madrigals del 1548, dedicat a la Mare de Déu. A la profunda religiositat de Brudieu hi cal afegir la pregona espiritualitat dels sonets d'Ausiàs Marc, d'aquí l'adopció d'aquest llenguatge especialment íntim en la sonorització que fa dels sonets del poeta valencià; la tria dels seus versos, com és el cas *Fantasiant amor a mi descobre*, *Lir entre carts* i *Plena de seny*, li permeten cantar la clarividència de l'amor contemplatiu en el primer, els símbols del misteri marial en el segon, o el memento sacramental de l'eucaristia, en el tercer.

Des de la tesi d'Henri Collet (1913) —el qual va desestimar la dimensió espiritual dels compositors catalans del segle XVI respecte al misticisme del Segle d'Or hispànic—,³⁰ i l'edició de Felip Pedrell i Higiní Anglès, la música de Brudieu ha restat injustament oblidada i amb aquesta les lectures expressives i simbòliques de la seva obra compositiva; ara fa més de vint anys, el professor Querol —recentment traspasat—, en adonar-se de la importància de l'obra de Brudieu escriví: «Brudieu mereix que algun jove musicòleg, ben preparat en la composició musical, li dediqui almenys una tesina»,³¹ i —nosaltres hi afegim— una bona tesi.

28. Vegeu Maria Rika MANIATES, *The Mannerism in Italian Music and Cultures, 1530-1630*, Manchester University Press, 1979.

29. Un comentari estètic i estilístic sobre l'obra madrigalesca de Pere Alberch i Joan Brudieu, el vam oferir als nostres treballs «El Manierisme a Catalunya a través dels Madrigals de Pere Alberch (1560) i de Joan Brudieu (1585)», *Nassarre*, III-1 (1987), p. 99-112, i «La estilística manierista en el Lliber primus (1561) de los madrigales de Pere Alberch», *Nassarre*, IV-2 (1988), p. 105-117.

30. «Els dos Vila, els dos Fletxa, Brudieu i fins i tot Pujol [...] no sabrien donar-nos per la seva vida o les seves obres la impressió que ens han deixat un Morales, un Guerrero, un Comes, i la que ens deixarà, més tard, Victoria [...].», Henri COLLET, *Mysticisme musical espagnos au XVIIe. siècle*, París, Félix Alcan, 1913; repr. Plan de la Tour, Ed. d'Aujourd'hui, 1979 (Les introuvables), p. 308; vegeu també els seus comentaris sobre Brudieu, p. 310-312.

31. Vegeu Miquel QUEROL, «Els madrigals de Joan Brudieu», p. 471.

I. APÈNDIX DOCUMENTAL

Noverint universi quod ego Joannes Brudieu presbiter magister cantus capelle ecclesie cathedralis Urgelli quoniam vos frater Simplicianus Gori presbiter conventualis monasterii ordinis sancti patris augustini de observantia bonae, amore precibus meis et subscripte presentis cautionis et obligationis, constituistis vos principalem honorabilem Paulo Campana, botiguerio telarum cum Barcinone, in illis quadraginta libris et decem solidis monete barcinone, quas sibi dicto Campana debeo et solvere teneor, et cum presenti promitto barcinone huiusmodi ad diem, seu festum, sancti Ioannis mensis junii proxime venturi, pro pretio papiri per me ab eo empti habiti et recepti. Et ideo volens promissa ut prestat fieri ad complere convenio et bona fide promitto vobis, dicto fratri Simpliciano Gori, presenti nec non supradicto Paulo Campana, licet absenti, et notario infrascripto, pro eo infra recipienti et legitime stipulanti, quod dictas quadraginta libras et decem solidos dabo et exsolvam dicto Campana Barcinone intra tempus prefixum sine damno et missione vestribus et alteris a predicta fidemissione servabo vos indemnem tam ante damnum in damno quod post damnum, itaque si contigerit vos propterea exsolvere dictas quadraginta libras et decem solidos aut partem aliquam ipsorum seu damnum aliquod pati totum id quidquid et quantum fuerit promitto exsolvere et restituere vobis barcinone incontinenti cum a vobis exsolutum fuerit, et predicta omnia et singula attendere et complere promitto sine aliqua videlicet dilacione qui faciendo compensatione, deductione, retencione, exceptione et aliquando omni damno sumptu et interesse vestri et dicti Campana et suorum videlicet pro qualibet die qua hac de causa laboravestris tam eundo [...], quinque et extra decem solidorum [...] quis quidam quinque et decem solidos salarii quotidiani predicti restituam omnes et quas cumque missiones expensas damna et interesse quas et que vos discreto Campana facere aut modo aliquo sustinere oportuerit super quibus vobis et illi et vestro et illius plano et simplici verbo credatur et credi volo. Preterea commemo[ro] et bona fide promitto vobis dicto fratri Simpliciano Gori et dicto Paulo Campana, quod ego et mei non firmabimus vobis et illi sub nec causabimur nec opponemus aliquam e prepositionem fieri declamatoriam aut impeditivam, nec privilegium aliquod impetrabimus sub pena viginti solidorum, quam mihi gratuitos et meis gratiosos impono [conve...] committatur quocumque fuerit per me vel meos contrafactum, et que predicta omnia et singula rata semper maneat atque firma et pro predictis omnibus et singulis attendendis ut complendis obligo vobis et dicto Campana et suis omnia et singula bona et iura mea mobilia et immobilia ubique habita et habenda quam quo uismo et iure privilegiata renuncia nec quantum ad hoc legi fuit iurei dicenti penam quantitatis sortem excedere nos posse et cuicumque legi v[aleat] sui et consuetudini si quis vel si quem sit que prohibeat per[mitent] dari et exsolvi restitutionemque sum ex huiusmodi missionum expensarum damnorum et interesse preti et virtute iuramenti mihi beneficio cessionis bonorum ac etiam constitutionibus pactum et [...garum] nec non omnibus et singulis appellationibus reclamationibus provocationibus nullitoribus exemptionibus deffensionibus civilibus et canonicis et aliis enormi quibusque auxiliis et beneficiis contra predicta vel infrascripta facientibus vel vementibus, illo modo renuntio etiam religioni iuramenti infrascripti beneficio clericali et eius tonsura et foro meo proprio et ipsius fori privilegio et suppono et submitto me et bona mea foro iurisdictioni distinctui remenso ex anima honorabile diocesis seu regentis vicariam barcinone et ergo curie et cuiusvis alterius officialis in dictis [...] ecclesiastici vel secularis coram quo seu quibus me et bona mea vos volueritis, et dictus Campana voluerit per predictis convenire in quem seu quos vel in iudices meos consentio volens et consentiens que una curia ecclesiastica possitis et possit ipsam dimittere et adveniam recurrere et ad primam redire [...] et placies variare iudicium prohibitu voluntatis renuntians legi qua varietas seu inconstantia iudicii reprobatur et iudices officiales et curie ad quos habebitur recursus adve[...], et dicti Campana instantiam proposuit et valeant bona mea apprehendere et non datis [...] diebus vel alia monitione rendere et alienare et vobis et dicto Campana in predictis omnibus solvere et satisfacere [...] quod predicta omnia et singula vobis dictoque Campana praemissa scribo et subpena tertii solvere [...] in libro tertiorum curie honorabilis diocesis vel baiuli Barcinonem, quod qua pena tertii obligo persona et bona volens et conse[...]is quod pre dicta tertii scripturam huiusmode

instrumento vel e converso nullum fiat preiudicium tertie vel expresse et vos possitis dictusque Campana possit ubi ipsis ambobus cautionibus et obligationibus et [...]mus pro predictis omnibus tenendis et complendis suppono et submitto me et bona mea iurisdictioni complusioni iuribus et censuris remero ex animi camere apostolice [...] per pactum expresssum solemni stipulatione vallatum omnium [...] volo et consentio ad veram dictique Campana voluntatem instantiam et requisitionem ne compelli posse usque ad integram satisfactionum predictae pecunie quantitatis et omnium et singulorum premissorum in presenti instrumento contentorum et ad maiorem praemissorum firmitatem et corroboracionem et per maiori cautela et observatione predictorum, gratis et spontanea voluntate facio constituo ac ordino meos veros certos legitimos et indubientes procuratores actores factores et negotiorum meorum infrascriptorum gestores ac nuntios omnes et singulos tam romane curie quod quarumcumque ecclesiasticorum cuiusdam et secularium notario et scribas et procuratores quorum nomina et cognomina hic per expressis volo huic absentes tam presentes et quem libris eorum in sol[...] per me et nomine meo comparandum tempore die et hora feriato et non feriato quando et quotiens eis fuerit bene visum coram dictis dominis auditoribus iudicibus et officialibus ordinariis et extra ordinariis delegatis et subdelegatis ac commissariis quarumcumque curiarum et predicta omnia et singula per me superius promissa ac in presenti instrumento contenta semel explanatis [...] confitendum et recognoscendum et q[...] servare promittendum petendumque et recipiendum nomine meo omne preceptum monitionem condemnationem sententiam et mandatum quod et quam ipsi auditores in dictis officialibus ordinariis delegatis ac subdelegatis ac commissariis contra me premissorum occasione fecerunt aut facere voluerunt ac eis sponte atque sciendum plec[...] non submitendum me per premissis omnibus et singulis [iunio] lab[...] observandis iurisdictioni [...] curiarum predictarum et volendum et expresse consentendum quod dicti domini auditores viceauditores in domines officialibus ordinariis et extraordinariis delegatis subdelegatis et commissariis ac iudices in me premissorum occasione excommunicationis sententiam ferant promulgent aliosque processus reales et personales faciant et decernant quos voluerint et dictis per iuribus visum fuerit expedire. Et ut predicta omnia et singula maiori gaudeant firmitate non vi[...] sed sponte iuro in omnium meam per Dominum Deum et [...] quattuor Evangelia manibus meis corporaliter testa predicta omnia et singula attendere et complere tenere et observare et in nullo contrafacere vel venire aliquis iure causa vel etiam ratione. Hec igitur omnia et singula que et pro ut dicta sunt supra et promissa facio promiscor convenio et bona fide promitto ego dictus Ioannes Brudieu vobis dicto fratris Simpliciano Gori dictoque paulo Campana nec non notario infrascripto tanquam publice persone hec pro vobis et dictis Campana et suis et aliis omnibus et singulis quorum interest intersit recipienti parescenti ac etiam legitime stipulanti. Actum est hoc Barcinone die undecimi mensis aprilis anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto. Signum Joannis Brudieu predicti que hic laudo concedo firmo et iuro.

Testes huius vere sunt dominis Christophorus malla bonarum artium professor oriundus presentis civitatis Barcinone et gabriel Roig scriptor Barcinone.

Sit omnibus notum quod ego Joannes Brudieu presbiter magister cantus capelle ecclesie cathedralis Urgelli confiteor et in veritate recognosco vobis honorabilis Paulo Campana botiguerio tellarum civi Barcinone et deditis tradidictis mihi realiter et de facto papirum per me a vobis emptam pretio quadragintas librarum et decem solidos, et ideo renuntiandi exceptioni traditionis dicte papirus non habite et non recepte verus ista non esse in testimonium premissorum presentem vobis facio apocham de traditione et liberatione illius per manu et posse notarii infrascripti ut publice persone pro vobis et vires et aliis cuius intersit recipientis parescentis et etiam legitime stipulantis. Actum est hoc Barcinonum die undecim mensis aprilis anno a nativitate Domini Millesimo quingentesimo octuagesimo quinto. Signum Joannes Brudieu confitentis predicti qui hec laudo concedo et firmo.

Testes huius ver sunt predicti.³²

32. Arxiu Històric de Protocols de Barcelona, «Antico Çafont, Secundus / liber communis contractum...», 1581-1585, f. 43-44.

III. TRADUCCIÓ DEL DOCUMENT³³

Sàpiguen tots que jo, Joan Brudieu, prevere i mestre de cant de la capella de l'Església de la Seu d'Urgell, atès que vós, germà Simplicia Gori, prevere conventual del monestir de l'orde del sant Pare Agustí, d'observança bona, amor als meus precis i sotasignat de la present caució i obligació, ho vau convenir amb l'honorable principal Pau Campana, marxant de teles de Barcelona, em comprometo a pagar les quaranta lliures i deu sous en moneda a Barcelona que dec al susdit Campana i per la present prometo fer-ho d'aquesta manera, el dia de Sant Joan encara que sigui festiu del proper mes de juny, pel valor del paper per mi comprat, adquirit i rebut d'ell. Així doncs em comprometo de bona voluntat a acomplir el que he promès tal com s'estipula que sigui fet i de bona fe em comprometo davant vós, germà Simplicia Gori, aquí present, i també del susdit Pau Campana encara que estigui absent, i del notari sotasignat, tal com s'accepta i s'estipula més avall, que les dites quaranta lliures i deu sous les lliuraré i pagaré al dit Campana a Barcelona en el termini establert sense perjudici i per mitjà d'una tramesa a vós i segons la predita garantia (i) us serviré indemne i lliure de perjudici tant present, passat com futur de tal manera que si s'esdevingués que vós patíssiu algun perjudici en relació amb el pagament de les dites quaranta lliures i deu sous o una part d'aquesta quantitat o qualsevol altre perjudici, prometo pagar la quantitat íntegra i la que fos en el futur i retornar-vos-ho a Barcelona d'acord amb el que hagi estat pagat per vós, i prometo atendre i acomplir totes i cadascuna de les coses que han estat dites sense cap dilació fent compensació, deducció, retenció, excepció, i si mai fos rebut algun perjudici qualsevol i en el vostre interès i el del dit Campana i dels seus haguéssiu de treballar el dia que fos per aquesta causa, ja sigui anant [...] quinze sous de més [...] pagaré quinze sous del salari diari premit per totes i cadascuna de les despeses de tramesa, pels perjudicis o interessos que us calgués fer i suportar en algun mode, i quant a les coses dites, vull ser cregut per vós i per ell i que es cregui en la meva simple paraula donada en privat a vós i a ell. A més d'això recordo i de bona fe us prometo a vós germà Simplicia Gori i al susdit Pau Campana que jo i els meus no declararem contra vós ni ell ni us posarem cap causa ni ens oposarem que es dugui a terme cap proposició ja sigui declamatorià o impeditiva, ni impetrarem cap privilegi sota pena de vint sous, la qual jo m'imposo a mi mateix i als meus voluntàriament en el cas que em fes enrere, jo o algú dels meus, en qualsevol de les coses dites, i perquè totes les coses supradites es mantinguin, ratifiquin i refermin i per totes i cadascuna de les coses predites que s'han d'atendre i acomplir, empenyoro en benefici vostre i del dit Campana i dels seus tots i cadascun dels meus drets i béns tant mobles com immobles que posseeixo arreu i els que hagi de posseir en el futur i de la manera que sigui i d'acord amb el dret estic disposat a renunciar als privilegis en la mesura que un jutge ho estimés en el cas que la pena que se m'imposés excedís el meu capital i a sotmetre'm a qualsevol que sigui la llei o costum que sigui vàlida així com si alguna cosa impedís que sigui lliurat i pagat el deute, i per les despeses derivades de la tramesa i de qualsevol dany i dels interessos de l'import, i en virtut del meu jurament i en el meu propi benefici faig cessió dels meus béns, i també en funció del pacte, renuncio a totes i cadascuna de les apel·lacions, reclamacions, provocacions, exempcions anul·ladores, defenses civils i canòniques i altres auxilis i beneficis qualssevol que vagin en contra del que està escrit a sota, i així renuncio al benefici clerical en garantia del jurament infrascrit, així com a la seva tonsura i a la meva pròpia audiència i al privilegi de la mateixa audiència i em sotmeto a mi i els meus béns a l'audiència d'una jurisdicció diferent de la diòcesi o bé del regent de la vicaria de Barcelona i per tant de la cúria i de qualsevol altre oficial amb els anomenats [...] eclesiàstic o secular davant del qual o dels quals vós volguéssiu que jo i els meus béns [sembla que hi manqui el final de la frase] i el dit Campana volgués convenir per les coses supradites davant d'algun o alguns o bé dels meus jutges consento voluntàriament al fet que en una cúria eclesiàstica pugueu vós i pugui ell despatxar-la i recórrer a la vènia i tornar a la prime-

33. Traducció a cura de Joan Pagès.

ra [...] variar el judici [...] de la voluntat renunciant a la llei per mitjà de la qual és reprovada la variació o bé la inconstància de judici i els jutges oficials i els de la cúria davant dels quals s'interposarà recurs [...], i el dit Campana hagi proposat una instància, i valguin els meus béns per a confiscar i un cop fixats els dies o bé qualsevol altra admonició, declaro per escrit que donaré compensació amb els meus béns tant a vós com al dit Campana pel que fa al pagament i satisfacció de tot el que s'ha dit anteriorment [...] que totes i cadascuna de les coses predites a vós i al dit Campana promeses subscric i sota pena d'un terç pagar [...] en el llibre de terços de la cúria de l'honorable diòcesi o bé del correu de Barcelona, per tant, sota pena d'un terç, em comprometo en persona i empenyoro els meus béns voluntàriament i [...] que les coses escrites en aquest document [...] no es faci cap perjudici [...] i que vós i el dit Campana pugueu amb ambdues mateixes caucions i obligacions [...] per totes les coses dites que han de ser mantingudes i acomplertes em comprometo i em sotmeto a mi mateix i els meus béns a la jurisdicció de la cambra apostòlica [...] per mitjà del pacte expressat amb solemne estipulació envoltat de tots [...] vull i consento de bona voluntat a instància i requisició del dit Campana al fet que no se'm pugui deixar fins que retorni íntegrament la quantitat predita i satisfaci totes i cadascuna de les premisses contingudes en aquest document, i per a una major fermesa de les premisses i corroboració i per a major cautela i observança de les coses predites, graciosament i voluntàriament faig, constitueixo i ordeno com a vertaders, certs i autèntics procuradors els agents, factors i gestors dels meus negocis els infrascrits, i tots i cadascun dels nunciant tant de la cúria romana com de qualsevol altra cúria eclesiàstica o secular, notari, escriptors i procuradors els noms i cognoms dels quals vull aquí per les paraules expressades a aquest, tant absents com presents, i a qui en els llibres d'ells [...] he de comparèixer per mi i en nom meu en el temps estipulat el dia i a l'hora fixades, tant si és feiner com festiu, tantes vegades com a ells els semblés convenient, davant dels dits senyors auditors, jutges i oficials ordinaris i extraordinaris, delegats i subdelegats i comissaris de qualsevol cúria, i totes i cadascuna de les coses predites i promeses per mi més amunt i contingudes en el present document conjuntament [...] ha de ser declarat i reconegut i promès servir, i ha de ser demanat i rebut en nom meu tot el que s'ha acordat, i tota admonició, condemna, sentència i mandat els quals els mateixos auditors, oficials ordinaris, delegats i subdelegats i comissaris fessin contra mi per causa de les premisses o volguessin fer i que es confii en mi [...] no se'm sotmeti per totes i cadascuna de les coses establertes [...] i que han de ser observades per la jurisdicció [...] de les cùries predites i ha de ser consentit voluntàriament i expressament que els auditors i viceauditors de l'esmentat senyor promulguin contra mi sentència d'excomunicació a causa de les coses establertes i la portin als senyors oficials ordinaris i extraordinaris, delegats, subdelegats, comissaris i jutges i facin altres processos reals i personals i decideixin el que vulguin i pels esmentats drets els sembli bé expedir. I per tal que totes i cadascuna de les coses predites gaudeixin d'una major fermesa no [...] però juro voluntàriament pel Senyor Déu i [...] amb les meves mans sobre els quatre Evangelis atendre, acomplir, mantenir i observar totes i cadascuna de les coses predites i no contravenir-les en res per cap dret, causa o raó. Així doncs, jo, anomenat Joan Brudieu, faig promesa, accepto, convinc i prometo de bona fe totes i cadascuna d'aquestes coses que s'han dit abans i tal com s'han dit més a munt, a vós, l'anomenat germà Simplicia Gori i l'anomenat Pau Campana i també al notari infrascrit en tant que persona pública, a favor de vós i del dit Campana i els seus i de tots i cadascun d'aquells a qui interessi i interessés segons s'accepta i estipula legítimament. Queda constància d'això a Barcelona el dia onze d'abril del 1585 de la nativitat de Nostre Senyor. Signatura de l'anomenat Joan Brudieu, que aquí manifesto el meu acord, concedeixo, firmo i juro.

Testimonis d'això són en veritat els senyors Cristòfol Malla, mestre de Bones Lletres oriund de la present ciutat de Barcelona i Gabriel Roig, escriptor de Barcelona.

Sàpiguen tots que jo, Joan Brudieu, prevere i mestre de cant de la Capella de la Seu d'Urgell, declaro que en veritat reconec haver rebut de vós, honorable Pau Campana, botiguer de telles de la ciutat de Barcelona, el paper de què s'ha fet esment, comprat per mi a vós pel preu de quaranta lliures i deu sous, i per això, renunciant a la clàusula de tramesa de l'esmentat paper no

tingut i no rebut per no estar veritablement en el testimoni de les coses preestablertes, us estendré el present rebut de la tramesa i lliurament d'aquell per mitjà de la mà i el poder del notari infrascrit en tant que persona pública a favor de vós i els altres homes a qui interessi segons s'estipula legítimament. Queda constància d'això a Barcelona, a onze d'abril de 1585. Signat Joan Brudieu que ha declarat el que s'ha dit fins ara i que aquí manifesto el meu acord, concedeixo i firmo.

En són testimonis en veritat els anomenats abans.